

TURISTIK MENEJMENT SOHASIDA KADRLAR TAYYORLASH
ПОДГОТОВКА КАДРОВ В СФЕРЕ ТУРИСТИЧЕСКОГО МЕНЕДЖМЕНТА
TURIZMNI BOSHQARISH SOHASIDA KADRLAR TAYYORLASH

Sharipova Zebo Bekmurodova
Yaqubbayev Zohidbek Doniyor o'gli
Toshkent Kimyo xalqaro universiteti
“Turizm” yo'nalishi 1-kurs magistranti
Zohidbek7902@gmail.com

Annotatsiya. Maqolada O'zbekistonda turizm menejmenti sohasida kadrlar tayyorlash holati tahlil qilinadi. Adabiyotlarni ko'rib chiqish asosida asosiy muammolar aniqlandi: amaliyotga yo'naltirilgan ta'limning yetishmasligi, universitetlarning moddiy-texnik bazasining zaifligi, yagona ta'lim standartlarining yo'qligi. O'zbekistonning yetakchi oliy o'quv yurtlarining o'quv rejalari tahlili, shuningdek, turizm sohasi ish beruvchilari o'rtasida so'rov o'tkazildi. Natijada kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish bo'yicha amaliy tavsiyalar shakllantirildi: majburiy stajirovkalarni joriy etish, universitetlarni zamonaviy uskunalar bilan jihozlash, professional standartlarni ishlab chiqish. Taklif etilayotgan chora-tadbirlarni amalga oshirish turizm menejmenti sohasidagi ta'lim sifatini oshiradi va sohaning malakali mutaxassislariga bo'lgan ehtiyojini qondiradi.

Kalit so'zlar: turizmni boshqarish, kadrlar tayyorlash, ta'lim tizimi, O'zbekiston

Аннотация. В статье анализируется состояние подготовки кадров в сфере туристического менеджмента в Узбекистане. На основе обзора литературы выявлены ключевые проблемы: нехватка практико-ориентированного обучения, слабая материально-техническая база вузов, отсутствие единых образовательных стандартов. Проведен анализ учебных планов ведущих вузов Узбекистана, а также опрос работодателей туристической отрасли. В результате сформулированы практические рекомендации по совершенствованию системы подготовки кадров: введение обязательных стажировок, оснащение вузов современным оборудованием, разработка профессиональных стандартов. Реализация предложенных мер позволит повысить качество образования в сфере туристического менеджмента и удовлетворить потребность отрасли в квалифицированных специалистах.

Ключевые слова: туристический менеджмент, подготовка кадров, система образования, Узбекистан

Abstract. The article analyzes the state of personnel training in the field of tourism management in Uzbekistan. Based on the literature review, key problems have been identified: the lack of practice-oriented education, the weak material and technical

base of universities, the lack of uniform educational standards. An analysis of the curricula of the leading universities of Uzbekistan, as well as a survey of employers in the tourism industry, was conducted. As a result, practical recommendations were formulated to improve the personnel training system: the introduction of mandatory internships, equipping universities with modern equipment, and the development of professional standards. The implementation of the proposed measures will improve the quality of education in the field of tourism management and meet the industry's need for qualified specialists.

Keywords: tourism management, personnel training, education system, Uzbekistan

KIRISH

Turizm O'zbekiston iqtisodiyotining eng jadal rivojlanayotgan tarmoqlaridan biridir. Jahon sayyohlik tashkiloti ma'lumotlariga ko'ra, 2018-yilda mamlakatga 5,3 million chet ellik sayyoh tashrif buyurgan, bu o'tgan yilga nisbatan 24 foizga ko'pdir. 2025-yilga kelib O'zbekiston hukumati sayyohlar oqimini yiliga 9 million kishiga yetkazishni rejalashtirmoqda [1]. Bunday ulkan maqsadga erishishni sayyohlik sanoatining rivojlanishini samarali boshqarishga qodir bo'lgan professional xodimlarsiz tasavvur etib bo'lmaydi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 05.01.2019-yildagi PF-5611-sonli "O'zbekiston Respublikasida turizmni jadal rivojlantirishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi farmoni [2] 7-bandiga ko'ra, ta'lim jarayoniga xorijiy mutaxassislarni jalb qilish orqali turizm sohasida kadrlar malakasini oshirish tizimini takomillashtirish [3], shuningdek turizm sohasida kadrlar malakasini oshirish tizimini tashkil etish uchun, shu jumladan hududlarda ta'lim muassasalari sonini oshirish, turizm sohasida kadrlar tayyorlash uchun yetakchi xorijiy oliy o'quv yurtlari filiallarini ochish kabi chora-tadbirlarni amalga oshirish professional kadrlar tayyorlovi borasida integratsiyalashgan tizimni yaratish, ta'lim va xizmat ko'rsatish sifatini oshirish, yuqori malakali menejer, administrator, operator va portye oshpazlarga bo'lgan ehtiyojni qondirishga xizmat qiladi.

Biroq, hozirgi vaqtda O'zbekistonda turizm menejmenti sohasida kadrlar tayyorlash tizimi tez sur'atlar bilan o'sib borayotgan turizm sohasi ehtiyojlariga to'liq javob bermayapti. Bir qator tadqiqotchilar amaliyotga yo'naltirilgan ta'limning yetishmasligi [4], ta'lim muassasalarining moddiy-texnik bazasining zaifligi, yagona ta'lim standartlarining yo'qligi [5] kabi muammolarni ta'kidlaydilar. Natijada, universitet bitiruvchilari ko'pincha turizm sohasida ishlash uchun zarur bo'lgan kasbiy mahorat va amaliy ko'nikmalarga ega emaslar, bu esa ko'plab sayyohlik kompaniyalarini qo'shimcha o'qitish va kadrlar malakasini oshirish uchun katta xarajatlarga olib keladi [6].

Shunday qilib, turizm sohasi uchun kadrlar tayyorlash va malakasini oshirish tizimini takomillashtirish eng muhim strategik vazifadir. Uning yechimi sohani yuqori malakali mutaxassislar bilan ta'minlash va O'zbekistonning turizm salohiyatini yanada ochib berish uchun mustahkam poydevor yaratishga imkon beradi.

USULLAR VA ADABIYOTLAR TAHLILI

O'zbekistonda turizm menejmenti sohasida kadrlar tayyorlash tizimining hozirgi holatini tahlil qilish va asosiy muammolarni aniqlash uchun so'nggi 5 yil ichida ushbu mavzu bo'yicha ilmiy nashrlar ko'rib chiqildi. Asosiy e'tibor o'zbek tadqiqotchilarining ishlariga qaratildi, chunki ular milliy ta'lim tizimidagi vaziyatni to'liq aks ettiradi.

Bundan tashqari, O'zbekistonning turizm va mehmonxona-restoran biznesi sohasida mutaxassislar tayyorlaydigan beshta yetakchi oliy o'quv yurtlari: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti, Samarqand davlat universiteti, Ipak yo'li xalqaro turizm universiteti hamda Termiz Davlat Universitetining o'quv rejalari tahlil qilindi. O'quv dasturlarini tahlil qilish turizm sohasi ehtiyojlariga mos keladigan ta'lim dasturlarining tarkibi va mazmunini baholashga imkon berdi.

Ish beruvchilarning so'rovlari va talablarini aniqlash maqsadida O'zbekistondagi sayyohlik firmalari va mehmonxona korxonalarining 20 vakili o'rtasida tezkor so'rov o'tkazildi. Respondentlardan ixtisoslashtirilgan oliy o'quv yurtlari bitiruvchilarining tayyorgarlik darajasini baholash va turizm sohasidagi yosh mutaxassislarning eng ko'p talab qilinadigan kasbiy kompetensiyalari aniqlandi.

NATIJALAR

Ilmiy nashrlar tahlili shuni ko'rsatdiki, ko'pchilik mualliflar O'zbekistonda turizm sohasi uchun kadrlar tayyorlash tizimidagi quyidagi asosiy muammolarni ajratib ko'rsatishadi:

Ta'limning amaliy yo'nalishi yetarli emas. Universitetlarning o'quv rejalari nazariy fanlar bilan to'lib-toshgan, amaliyotga yo'naltirilgan fanlarga esa yetarlicha e'tibor berilmagan [7]. Ishlab chiqarish amaliyotlari ko'pincha rasmiy yoki umuman yo'q [8]. Natijada, bitiruvchilar turizm sohasida haqiqiy amaliy ko'nikmalarga ega bo'lish imkoniyatiga ega emaslar.

Ta'lim muassasalarining zaif moddiy-texnik bazasi. Ko'pgina universitetlarda turizm sohasida qo'llaniladigan zamonaviy dasturiy ta'minot, shuningdek, Real (o'quv mehmonxonalari, restoranlar va boshqalar) ga yaqin sharoitlarda amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish uchun yetarli uskunalar mavjud emas [9]. Bu talabalarni avtomatlashtirilgan sayyohlik tizimlari va sanoatning so'nggi texnologiyalari bilan ishlashga o'rgatishga imkon bermaydi.

Yagona ta'lim standartlarining yetishmasligi. Har bir universitet o'z xohishiga ko'ra o'quv dasturlarini ishlab chiqadi, bu esa turli o'quv yurtlari bitiruvchilarining tayyorgarlik darajasida sezilarli farqlarga olib keladi [10]. O'rganilayotgan fanlar

ro'yxatini, barcha sayyohlik sohalarida amaliy ko'nikma va malakalarni tartibga soluvchi aniq standartlar zarur.

Beshta ixtisoslashtirilgan universitetlarning o'quv dasturlarini tahlil qilish ko'rsatilgan muammolar mavjudligini tasdiqlaydi. Xususan, amaliyotga yo'naltirilgan fanlarning ulushi (turistik faoliyatni tashkil etish, mehmonxonalar va restoranlarni boshqarish, turizm marketingi va boshqalar) soatlarning umumiy hajmining 30 foizidan oshmaydi. Bunda majburiy ishlab chiqarish amaliyoti faqat Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti hamda Samarqand davlat universiteti talabalari uchun ko'zda tutilgan.

Ish beruvchilar o'rtasida o'tkazilgan so'rovnoma respondentlarning ko'pchiligining sayyohlik mutaxassisliklari bitiruvchilarining amaliy tayyorgarligi darajasidan noroziligini ko'rsatdi. Respondentlarning fikriga ko'ra, sohaning yosh mutaxassislarning eng ko'p talab qilinadigan vakolatlari:

Turizmda zamonaviy axborot tizimlarini bilish;

Turistik mahsulotni ishlab chiqish va reklama qilish ko'nikmalari;

Turizm sohasida xodimlarni boshqarish;

Xizmat madaniyati va aloqa qobiliyatlari.

Biroq, universitet bitiruvchilari ko'pincha ushbu vakolatlarga ega emaslar.

O'quv dasturlarini tahlil qilishdan tashqari, ixtisoslashtirilgan mutaxassisliklarning yuqori kurs talabalari olingan ta'lim sifatidan qoniqishlarini baholash maqsadida so'rov o'tkazildi. So'rovda 250 respondent ishtirok etdi.

Natijalar shuni ko'rsatdiki, talabalarning atigi 23 foizi turizmni boshqarish, sayyohlik xizmatlari marketingi, mehmondo'stlik va boshqalar kabi amaliyotga yo'naltirilgan fanlarni o'qitish darajasidan to'liq qoniqishadi.

Respondentlarning fikriga ko'ra, asosiy kamchiliklar:

- eskirgan usullar va haqiqiy amaliyotga yo'naltirilmaganlik,
- zamonaviy axborot texnologiyalarining yetishmasligi,
- o'qituvchilarning amaliy ko'nikmalari yetarli emas.

Respondentlarning atigi 21 foizi ularni turizm sanoatining real sharoitida ishlashga to'liq o'rgatishgan deb hisoblashadi.

Shu bilan birga, talabalarning katta qismi (92%) ishlab chiqarish amaliyotini kengaytirish, interfaol o'qitish usullarini (ish bosqichlari, biznes o'yinlari va boshqalar) joriy etish, shuningdek o'quv jarayonini zamonaviy texnik vositalar bilan jihozlash orqali amaliy tayyorgarlikni kuchaytirish muhimligini ta'kidladilar.

Shunday qilib, talabalarning so'rov natijalari amaliyotga yo'naltirilgan tayyorgarlikning yetarli emasligi bilan bog'liq ilgari aniqlangan muammolarning keskinligini yana bir bor ta'kidlaydi. Bu talabalarning motivatsiyasi va qiziqishini pasaytiradi va oxir-oqibat istiqbolli va yuqori raqobatbardosh turizm sohasi uchun kelajakdagi mutaxassislarni tayyorlash sifatiga ta'sir qiladi.

ТАHLIL

Yuqorida ta'kidlab o'tilganidek, turizm sohasi uchun kadrlar tayyorlash tizimidagi asosiy muammolardan biri universitet bitiruvchilari uchun amaliy ko'nikmalarning yetishmasligi. Shu bilan birga, ish beruvchilar, ayniqsa, xizmat ko'rsatish va aloqa sohasidagi vakolatlarning yetishmasligini ta'kidlaydilar. Darhaqiqat, turizm o'z mohiyatiga ko'ra xizmat ko'rsatish sohasi bo'lib, uning muvaffaqiyati asosan xodimlarning yuqori darajadagi xizmat ko'rsatish va sayyohlik xizmatlari iste'molchilari bilan samarali muloqot qilish qobiliyati bilan belgilanadi [11].

Shu munosabat bilan sayyohlik mutaxassisliklari talabalari uchun xizmat ko'rsatish madaniyatini shakllantirish va aloqa ko'nikmalarini rivojlantirish bo'yicha treninglardan o'tishni joriy etish maqsadga muvofiqdir. Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, bunday tayyorgarlikning eng samarali shakli psixologik amaliyotlar, rolli o'yinlar va keys-Study elementlari bilan ixtisoslashtirilgan biznes-treninglardir [12].

Trening dasturi nazariy blokni (ishbilarmonlik aloqalari asoslari, xizmat ko'rsatish madaniyati, his-tuyg'ular va nizolarni boshqarish) va amaliy mashg'ulotlarni (turli xil xizmat ko'rsatish holatlarida ko'nikmalarni rivojlantirish, mijozlarning e'tirozlari bilan ishlash) o'z ichiga olishi kerak. Optimal davomiyligi semestrda 16-20 akademik soat.

Bunday tizimli amaliyotga yo'naltirilgan mashg'ulotlar muntazam ravishda talabalarda mijozlarga yo'naltirilgan xatti-harakatlarning barqaror ko'nikmalarini rivojlantirishga, ularga xizmat ko'rsatish va odob-axloq me'yorlarini o'rgatishga, shuningdek nizolarni konstruktiv hal qilishga imkon beradi. Natijada, yosh mutaxassislar nafaqat nazariy jihatdan bilishlari, balki iste'molchilar bilan ishlashning asosiy texnologiyalarini mohirona qo'llashlari mumkin, bu turizm sohasidagi xizmat ko'rsatuvchi kompaniyalar uchun juda muhimdir.

Kasbiy bilim va vakolatlardan tashqari, turizm sohasida ishlaydigan xodimlarning umumiy bilimlari ham muhim rol o'ynaydi. E. Y. Kolbovskiy ta'kidlaganidek, keng dunyoqarash, turli mintaqalar madaniyati va tarixi haqidagi ensiklopedik bilimlar qo'llanmalar, tarjimonlar, sayyohlik agentliklari menejerlarining muhim fazilatlaridir [13].

Shu munosabat bilan turindustriya uchun kadrlar tayyorlash bo'yicha o'quv dasturlariga o'quvchilarning dunyoqarashini kengaytirish va bilimini shakllantirishga qaratilgan alohida kurslarni joriy etish maqsadga muvofiqdir. Bular "Jahon madaniyati tarixi", "Jahon turizmi geografiyasi", "Dunyo xalqlarining etnografiyasi" kabi fanlar bo'lishi mumkin. Bunday fanlarni o'rganish kelajakdagi turizm mutaxassislariga nafaqat professional, balki yuqori intellektual darajada turli mamlakatlardan va turli madaniy an'analarga ega sayyohlarga maslahat berish va ularga hamrohlik qilish imkonini beradi.

Shunday qilib, universitetlarning moddiy-texnik bazasini mustahkamlash va amaliyotga yo'naltirilgan fanlar blokini kengaytirish bilan bir qatorda, turizm

mutaxassisliklari talabalari o'rtasida "yumshoq ko'nikmalarni" rivojlantirishga alohida e'tibor qaratish lozim [14]. Bu nafaqat professional savodli, balki O'zbekistonning tez rivojlanayotgan turizm sanoatida chinakam yuqori darajadagi xizmatni taqdim eta oladigan intellektual va psixologik jihatdan o'qitilgan mutaxassislarni tayyorlashga imkon beradi.

1-Jadval. O'zbekistonning yetakchi sayyohlik oliy o'quv yurtlarida fanlar toifalari bo'yicha o'quv soatlari

OLIY TA'LIM MUASSASASI	NAZARIY FANLAR	AMALIYOTGA YO'NALTIRILGAN FANLAR
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti	70%	30%
Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti	60%	40%
Samarqand davlat universiteti	65%	35%
Ipak yo'li xalqaro turizm universiteti	75%	25%
Termiz Davlat Universiteti	68%	32%

Ta'lim dasturlarining amaliy tarkibiy qismini batafsilroq baholash uchun asosiy fanlar nuqtai nazaridan talabalarining amaliy mashg'ulotlariga ajratilgan sinf soatlarining nisbati tahlil qilindi. Natijalar 1-jadvalda keltirilgan.

2-jadval. Asosiy fanlar bo'yicha sinf va amaliy soatlarning nisbati

DISIPLINA	SINF SOATLARI	AMALIY SOAT	NISBATI
Turistik faoliyatni tashkil etish	68	32	1/2
Mehmonxona faoliyati texnologiyalari	72	28	1/2,5
Turistik menejment	60	20	1/3
Turizm sohasidagi marketing	56	24	1/2,5

Jadvaldan ko'rinib turibdiki, asosiy o'quv fanlari bo'yicha har bir sinf soati uchun o'rtacha ikki soatdan kam amaliy mashg'ulotlar o'tkaziladi. Bu talabalarda zarur kasbiy ko'nikmalarni shakllantirish uchun yetarli emas.

O'quv davrida majburiy ishlab chiqarish amaliyotlarining mavjudligi bo'yicha qo'shimcha tahlil o'tkazildi. Universitetlar to'g'risidagi ma'lumotlar 3-jadvalda keltirilgan.

3-jadval. Semestrlarda majburiy ishlab chiqarish amaliyotlarining mavjudligi

OTM	1- semestr	2- semestr	3- semestr	4- semestr	5- semestr	6- semestr	7- semestr	8- semestr
TDIU	Yo'q	Yo'q	Mavjud	Yo'q	Mavjud	Yo'q	Mavjud	Yo'q
JIDU	Mavjud	Yo'q	Mavjud	Mavjud	Mavjud	Mavjud	Mavjud	Mavjud
SamDU	Yo'q	Mavjud	Mavjud	Mavjud	Mavjud	Mavjud	Mavjud	Mavjud
IYXTU	Yo'q	Yo'q	Yo'q	Mavjud	Yo'q	Yo'q	Mavjud	Yo'q
TDU	Yo'q	Yo'q	Yo'q	Yo'q	Mavjud	Yo'q	Mavjud	Yo'q

Jadval ma'lumotlaridan ko'rinib turibdiki, faqat JIDU va Samarqand davlat universiteti butun o'qish davrida majburiy amaliyotlardan muntazam ravishda o'tishni ta'minlaydi. Boshqa universitetlarda amaliyotlar me'yoriy emas.

Shunday qilib, amalga oshirilgan chuqur tahlil O'zbekistonning ko'pgina ixtisoslashtirilgan o'quv yurtlarida amaliyotga yo'naltirilgan tayyorgarlikning yetarli emasligi haqidagi xulosani yana bir bor tasdiqlaydi. Bu turizmning jadal rivojlanayotgan sohasi uchun malakali kadrlarni shakllantirishda katta bo'shliqlarni keltirib chiqaradi. Ta'lim jarayonining amaliy tarkibiy qismini kengaytirish bo'yicha yuqorida keltirilgan chora-tadbirlarni amalga oshirish vaziyatni tubdan tuzatishga imkon beradi.

MUHOKAMA

Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonda turizm sohasi uchun kadrlar tayyorlash tizimi jadal rivojlanayotgan turizm industriyasining dolzarb va istiqbolli ehtiyojlariga moslashish uchun jiddiy islohotlarga muhtoj.

Takomillashtirishning asosiy yo'nalishlari quyidagilardan iborat:

- Ta'limning amaliy yo'nalishini oshirish. Amaliy yo'naltirilgan fanlar blokini kengaytirish bilan universitetlarning o'quv dasturlarini qayta ko'rib chiqish zarur. Turizm faoliyatini tashkil etish, turizmni boshqarish, marketing va xizmat ko'rsatish kurslarining ulushi 50% yoki undan ko'proqqa oshirilishi kerak. Bundan tashqari, barcha ixtisoslashgan talabalar uchun, istisnosiz, butun o'qish davomida majburiy ishlab chiqarish amaliyotlari ta'minlanishi kerak.

- Ta'lim muassasalarining moddiy-texnik bazasini modernizatsiya qilish. Universitetlarni turizm sohasida qo'llaniladigan zamonaviy litsenziyalangan dasturiy ta'minot bilan jihozlashga, shuningdek, talabalarining amaliy ko'nikmalarini rivojlantirish uchun mehmonxona xonalari, restoranlar va boshqa jihozlarni sotib olishga sarmoya kiritish zarur.

- Tayyorgarlikning barcha turistik yo'nalishlari bo'yicha majburiy fanlar, amaliy ko'nikmalar ro'yxati bilan yagona ta'lim standartlarini ishlab chiqish. Bu turli universitetlarning o'quv dasturlari darajasini birlashtirishga imkon beradi.

•Belgilangan chora-tadbirlarni amalga oshirish davlat tomonidan zarur jihozlarni sotib olish uchun universitetlarni subsidiyalash, talabalar uchun stajirovkalarni tashkil etish uchun ish beruvchilarga grantlar ajratish, shuningdek taklif etilgan amaliyotchilarning ish haqini birgalikda moliyalashtirish nuqtai nazaridan amalga oshirilishi mumkin.

Yuqorida tahlil qilingan muammolar yechimini topishda davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash zarur. Jumladan, turizm sohasi uchun kadrlar tayyorlashni moliyaviy rag'batlantirish, moddiy-texnik bazasini mustahkamlashga subsidiya ajratish lozim.

Shuningdek, xorijiy mamlakatlar bilan o'quv dasturlari, o'qituvchi va talabalar almashinuvi bo'yicha kelishuvlarga erishish muhim. Bu talabalarning xalqaro tajriba orttirishiga, chet tillarini o'rganishiga imkon yaratadi.

Turizm korxonalarini ham o'z navbatida oliy o'quv yurtlari bilan hamkorlik qilib, talabalarni o'quv amaliyotlariga jalb etishi, stajirovka o'tkazishi zarur. Bu esa sohaga yangi mutaxassislar jalb etishning yaxshi manbai bo'lishi mumkin.

Turizm sohasi uchun mutaxassislarni tayyorlash jarayonining barcha ishtirokchilarining sa'y-harakatlarini birlashtirgan kompleks yondashuvni ishlab chiqish talab etiladi. Xususan, ta'lim muassasalari va potensial ish beruvchilar o'rtasida yanada yaqin hamkorlikni yo'lga qo'yish zarur.

Universitetlar tomonidan bu turizm va mehmondo'stlik sanoati kompaniyalari bilan aloqa qilish uchun mas'ul bo'lgan maxsus tarkibiy bo'linmalarni yaratishni o'z ichiga olishi mumkin. Ish beruvchilar tomonidan-ustozlar, ishlab chiqarish amaliyotlari kuratorlarini ajratish, shuningdek talabalar uchun o'z tashkilotlarining haqiqiy holatlarida loyiha faoliyati imkoniyatlarini taqdim etish kerak.

Bundan tashqari, universitetlar sayyohlik faoliyatining o'ziga xos jihatlari bo'yicha mahorat darslari, seminarlar, treninglar o'tkazish uchun amaliyotchilarni faolroq taklif qilishlari kerak. Bu talabalarga sohadagi haqiqiy tajribaga asoslangan dolzarb bilim va ko'nikmalarga ega bo'lish imkonini beradi. Sayyohlik sanoati korxonalarini-o'quv jarayonida potensial xodimlar bilan oldindan tanishib, eng istiqbolli xodimlarni tanlash muhimdir.

Ta'lim va biznesni birlashtirgan bunday yondashuv yosh mutaxassislarning nazariy tayyorgarligi va ish beruvchilarning talablari o'rtasidagi tafovutni bartaraf etishga yordam beradi. Mahalliy sayyohlik sanoati natijada yuqori malakali, izlanuvchan va g'ayratli kadrlarning yangi avlodini yetishtiradi.

XULOSALAR

Shunday qilib, yuqori malakali kadrlar tayyorlash tizimi O'zbekiston turizm sohasini yanada muvaffaqiyatli rivojlantirish va uning ulkan salohiyatini ochishda muhim omil bo'lmoqda. Turistik ta'lim sohasidagi dolzarb muammolar amaliy tarkibiy qismni oshirish orqali tezkor yechimni talab qiladi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonda turizm sohasi uchun kadrlar tayyorlash tizimi jiddiy islohotlarni talab qiladi. Ta'lim dasturlariga amaliy yo'nalishni kuchaytirish, moddiy-texnik bazani mustahkamlash va yagona ta'lim standartlarini ishlab chiqish dolzarb vazifadir.

Ushbu chora-tadbirlarni bosqichma-bosqich amalga oshirish 2025-yilga qadar turizm sohasiga yuqori malakali kadrlar bilan ta'minlash imkonini beradi. Natijada, mamlakatning turistik salohiyati oshib, yiliga 9 milliondan ziyod xorijiy sayyohlarni jalb etishga erishish mumkin.

Turizm ta'lim muassasalari bitiruvchilarining amaliy ko'nikmalari va kompetensiyalarini oshirish uchun quyidagilarni tavsiya etish mumkin:

- Ta'lim dasturlariga interfaol uslublarni joriy etish (keys study, loyihaviy o'qitish, muammoli ta'lim);
- Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalardan foydalanish;
- Talabalarning turizm korxonalarida muntazam malaka oshirish amaliyotlarini yo'lga qo'yish.

Ushbu chora-tadbirlar tizimli ravishda amalga oshirilsa, turizm sohasi uchun yuqori malakali va raqobatbardosh kadrlarni tayyorlash imkoniyati paydo bo'ladi.

REFERENCES

1. UNWTO Tourism Highlights, 2018 Edition. UNWTO, 2018.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 05.01.2019-yildagi PF-5611-sonli "O'zbekiston Respublikasida turizmni jadal rivojlantirishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi farmoni
3. Каримов О. Проблемы подготовки кадров для туристической отрасли // Молодой ученый. 2017. №6. С. 311-313.
4. Сулаймонова Н.Р. Система высшего образования в сфере туризма в Узбекистане: проблемы и перспективы // Вестник науки и образования. 2020. №5-2 (83).
5. Мадумаров О.Х., Мурадова Д.А. Подготовка кадров для туристической индустрии: пути совершенствования // Молодежный научный форум: Общественные и экономические науки: электр. сб. ст. по мат. XLII междунар. студ. науч.-практ. конф. № 11(42).
6. Юлдашев О.Х. Подготовка кадров для туристической отрасли: опыт Узбекистана // Туризм: право и экономика. 2018. №1. С. 28-32
7. Қосимов О.Қ. (2018) Туризм соҳаси учун кадрлар тайёрлаш тизимини такомиллаштириш масалалари. Иқтисодиёт ва инновацион технологиялар илмий электрон журнали, 3, 10-15.
8. Мадумаров, О. Ҳ., & Халилов, Н. А. (2020). Развитие системы подготовки кадров для индустрии туризма в Узбекистане. Economics, 1(44).

9. Ганиев, Б. С. (2019). Туризм соҳасида кадрлар тайёрлаш тизими самарадорлигини баҳолаш методологияси (Дис. автореф). Тошкент давлат иқтисодиёт университети.
10. Олимова, С. (2017). Подготовка кадров для туристской отрасли: опыт Узбекистана. Молодой ученый, (14), 651-653.
11. Баумгартен, Л. В. (2005). Стратегический менеджмент в туризме. Москва: ИКЦ «МарТ».
12. Ivy, L. L. (2008). Tourism education: Past, present and future. Tourism Intelligence Network, 1(1), 5-8.
13. Колбовский, Е. Ю. (2008). Экономика и менеджмент туризма. Москва: Академия.
14. Christou, E. (1999). Hospitality management education in Greece: overview and qualitative assessment. Tourism Management, 20(6), 683-691.